

Farid Uddin Attar

SABOR PTICA

Početak sabora

Pupavka prilazi i kaže:

PUPAVKA: Jednog su se dana sve ptice svijeta, one poznate i one nepoznate, sastale na velikom ptičjem saboru.

Kad su se skupile, Pupavka, uzbuđena i puna nade, stade na svoje mjesto u sredini. Pupavka se smjesti među ptice i uzme riječ.

PUPAVKA: Drage ptice, dani mi prolaze u tjeskobi. Među nama vidim samo svađe i prepirke, zbog komadića zemlje ili nekoliko zrna žita. Ptice, mi ne možemo tako dalje. Godinama putujem nebom i zemljom. Obišla sam golem prostor i znam mnogo tajni. Poslušajte me. Mi imamo kralja. Moramo krenuti u potragu za njim. Ako ga ne nađemo, izgubljene smo.

PTICE: Kralja! Ali imali smo mnogo kraljeva. Što će nam još jedan?

PUPAVKA: Čekajte, čekajte ptice! Kralj o kojem ja govorim je naš pravi, zakoniti kralj. On boravi iza brda Caf i ime mu je Simorg. Nekada nam je bio blizu, ali smo se s vremenom od njega udaljile. Sada je put k njemu nepoznat i treba imati lavlje srce za taj put. Ja ne mogu krenuti sasvim sama. Ali osjećam da bi bila sramota živjeti a ne naći Simorga.

ČAPLJA: Je li sigurno da Simorg uopće postoji?

PUPAVKA: Da. Jedno divno svjetleće pero palo je usred noći u Kinu i glas o njegovu sjaju preplavio je čitav svijet. Ono je trag Simorgova postojanja i jamstvo njegovoj slavi. Postoji crtež pera. On je utisnut u svakom srcu. Pogledajte.

Razvije komad svile na kojoj je nacrtano pero. Ptice se primaknu da bi ga vidjele. Pored pera je nekoliko kineskih znakova. Jedna od ptica upita:

GOLUBICA: Što tu piše?

PUPAVKA: "Pođite u potragu - makar u Kinu."

VRABAC: Da! Pođimo! Tako sam nestrpljiv da upoznam svoga vladara!
Iz jame u koju sam upao nazire se uže nade. Krenimo!

Ponosan, ukočen, vojnički opremljen, uplete se Sokol:

SOKOL: Ja, Sokol, odmaram se na kraljevoj ruci. Moj je život ozbiljan i discipliniran. Ja savršeno izvršavam svoju dužnost. Zašto bih ja želio vidjeti Simorga, čak i u snu? Ne osjećam se pozvanim da putujem. Dovoljno sam cijenjen na kraljevoj ruci. Želim ostati uz njega čitav svoj život.

PUPAVKA: Nije uvijek dobro živjeti u blizini kraljeva. Gledaj!

Ulazi kralj. Pupavka se smjesti blizu njega i ispriča priču:

PUPAVKA: Ovaj je kralj darovao robu dragocjenu halju. I rob se u njoj našao na putu. Bilo je vruće. Vjetar je dizao prašinu. Rab obriše lice rukavom svoje halje. Ovako.

Pupavka pokaže pokret brisanja lica i doda:

PUPAVKA: Istog časa kralj ga dade nabiti na kolac.

SOKOL: I onda?

Pupavka pokaže drugog kralja.

PUPAVKA: Jedan drugi kralj dozna da je neki prosjak ludo zaljubljen u njega, i da svoju ljubav objavljuje po cijeloj zemlji.

Pojavljuje se prosjak i pjeva:

PROSJAK: Volim svoga kralja, ne volim nikoga osim njega . . .

KRALJ: Hej! Dođi ovamo!

Prosjak pade na koljena u prisutnosti kralja koji mu reče:

KRALJ: Ako si u mene zaljubljen, biraj: ili ćeš odmah napustiti zemlju ili će ti glava biti odrubljena.

Pun zebnje, prosjak oklijeva tren ...

PROSJAK: Radije ću otići.

KRALJ: Neka mu se odsiječe glava!

Jedna ptica ustane i upita kralja:

PRVA EGZOTIČNA PTICA: Ali on je nevin! Zašto ga ubiti, njega, koji te voli.

KRALJ: Njegova ljubav nije prava kad mu je draža glava!

Prosjaku odsijeku glavu. Sokol je pažljivo slušao i ponovo upita Pupavku:

SOKOL: Slušam te. Ali mi nije potpuno jasno što želiš reći.

Pupavka pokaže trećeg kralja govoreći:

PUPAVKA: Kralj je posjedovao prelijepog roba i bio mu je posebno naklonjen. Davao mu je divnu odjeću hoteći da mu uvijek bude pred očima.

Krasan rob stupi na scenu vrlo blijed. Pupavka uzme jabuku i stavi mu je na glavu.

PUPAVKA: Svakog dana robu su stavljali na glavu jabuku i kralj je vježbao gađanje lukom.

Jedna ptica upita:

DRUGA EGZOTIČNA PTICA: Zašto je rob tako blijed?

PRVA EGZOTIČNA PTICA: Još pitaš?

PUPAVKA: Kad je strijela pogađala cilj, cijeli je dvor pljeskao kralju.

Kralj pogodi jabuku dvjema strijelama. Svi plješču. Svaki put Pupavka mijenja jabuku na glavi roba. Kralj se priprema odapeti treću strijelu.

PUPAVKA: Ali, jednoga dana, na nesreću, rob bi ranjen.

Strijela rani roba i on se zanjiše. Kralj plane srdžbom.

KRALJ: Nespretnjakoviću! Glupane! Ja sam najbolji strijelac u kraljevstvu. To je njegova pogreška! Dogodilo se jer se micao! Dokrajčite ga!

I ubiju roba. Sokol upita Pupavku:

SOKOL: Zašto uvijek odgovaraš pričama?

PUPAVKA: Kralj naređuje, podanici izvršavaju glupa naređenja!

Ptice zažamore. Pupavka se obrati publici:

PUPAVKA: Da bi izbjegle putovanje, ptice su pronalazile tisuće isprika.

Da bi ih nagovorila, Pupavka im je ispričala tisuće priča. Ali njihov strah je još uvijek bio vrlo jak. Patka je obišla ostale ptice i viknula:

PATKA: Ne, ne i ne! Ako želite, idite, ali ja, Patka, ne idem nikamo. Ja sam sušta čistoća, ja provodim život u vodi. Tko se na vodi drži kao ja? Zsigurno imam čudesnu moć. Ne, ne i ne. Ja neću otići.

Jarebica se pridruži Patki i reče:

JAREBICA: Ni ja ne idem. Ja sam Jarebica, moj je život drago kamenje. Ljubav prema dragocjenostima upalila je vatru u mom srcu, vezala me za planinu gdje ih nailazim. Ne mogu napustiti planinu.

PATKA: Hranim se i živim u vodi. I svoju tugu operem vodom, ne volim suhuzemlju. Kako da napustim svoju vodu?

JAREBICA: Ja kamenje jedem i na kamenju spavam. Volim kamenje jer je vječno. Bez kamenja ću umrijeti!

PUPAVKA: Zbogom, Patko, zbogom, Jarebice!

Patka i Jarebica napuštaju sabor. Pupavka se snažnim glasom obrati ostalima:

PUPAVKA: Slušajte me. Simorg je skriven iza vela. Kada se pojavi, ma koliko to bilo kratko, njegovo lice, sjajno kao sunce, baca tisuće sjena na zemlju. Sjene su ptice. Vi. Sve ste vi samo Simorgova sjena. Zar je onda važno živjeti ili umrijeti? Da je Simorg želio ostati skriven, ne bi nikada pokazao svoju sjenu. Ali on je to učinio. Kako je nemoguće pogledati mu u lice, napravio je ogledalo u kojem se odražava.

GOLUBICA: Koje je to ogledalo?

PUPAVKA: To je tvoje srce.

DRUGA EGZOTIČNA PTICA: Zašto stalno govoriš u zagonetkama?

PUPAVKA: Zar ti nisam već odgovorila?

Među pticama raste negodovanje i uzbuđenje. Čaplja upita:

ČAPLJA: Tako sam nestrpljiva da krenem ali se bojim. Tko je zapravo taj kralj? Objasni mi!

PUPAVKA: Pogledaj ovu princezu.

Ulazi princeza s pratiljom.

PUPAVKA: Jednoga dana, na jednoj šetnji, ona ugleda roba nevjerojatne ljepote i on joj u trenutku zarobi srce.

Pojavi se rob. Princeza je zapanjena, ali rob je ne opazi. Pratilja upita princezu (to je ptica koja postavlja pitanja, Pupavka odgovara za princezu).

PRATILJA: Princezo, što ti je?

PRINCEZA: Svladala me ljubav. Spremna sam odreći se i časti i života.

PRATILJA: Ljubav prema robu?

PRINCEZA: Znam. Ne mogu s njim razgovarati. Ali ako ne progovorim, umrijet ću od tuge.

PRATILJA: Što želiš zapravo?

PRINCEZA: Želim uživati u njegovoj prisutnosti ali tako da on toga nije svjestan.

PRATILJA: Noćas ćemo ga tajno dovesti. On neće ništa znati.

Pratilja se približi robu i pokazuje priču koja slijedi:

PRATILJA: Došla sam tajno do roba pretvarajući se da se želim s njim provesti, i zatražila sam dva pehara vina. U njegov sam stavila uspavljujuće sredstvo i on je ubrzo izgubio svijest. Kad je pala noć, tajno sam ga prebacila do princeze.

Prekrije velom lice roba.

PRATILJA: Posjeli smo ga na zlatno prijestolje, stavili nisku bisera na glavu. U ponoć, on otvori oči.

Miču koprenu. Rob je zapanjen i obamro. Sokol govori umjesto njega.

ROB: Gdje sam? Kakva je ovo palača? Odakle sagovi? Svijeće namirisane ambrom? Ova glazba?

U taj čas ulazi princeza. Rob je zapanjen njezinom ljepotom.

ROB: Tko si ti? Očaran sam ljepotom tvoga lica.

Princeza se približi i zagrli ga.

ROB: Preneražen sam. Izgubio sam i razum i život. Više nisam na ovom ali nisam ni na drugom svijetu.

PRINCEZA: Jesi li žedan?

ROB: Žarko žedan.

PRINCEZA: Evo vina.

Piju. Onda se ispruže na krevet i vode ljubav. Za to vrijeme pratilja nastavlja pričati.

PRATILJA: Cijelu noć sunce vina kružilo je pod svjetlošću svijeća. Cijelu noć oko roba bilo je vezano za lice princeze. Cijele noći vodila je ljubav, plačući.

Princeza se polako povuče od roba.

PRATILJA: U toj je tlapnji rob ostao do zore. A onda ga novi prašak uspava i vrate ga na mjesto gdje je bio.

Budi se u blizini drugog zaspalog roba. Krikne. Drugi rob, probuđen, skoči i upita:

DRUGI ROB: Ali što ti je?

ROB: Gdje sam?

DRUGI ROB: Kako to, gdje smo?

ROB: Što se dogodilo? Pomozi mi!

DRUGI ROB: Prošla je noć, zašto vičeš?

ROB: Jao, jao!

DRUGI ROB: Ali stani! Što ti se dogodilo?

ROB: Ono što sam vidio, nitko neće vidjeti, nitko!

DRUGI ROB: Što si vidio? Barem mi ispričaj!

ROB: Ne mogu. Sretan sam. Što sam vidio, vidio sam u drugom tijelu. Ništa nisam čuo, a čuo sam sve. Ništa nisam vidio, a vidio sam sve.

DRUGI ROB: Ti si to samo sanjao!

ROB: Ne znam da li sam sanjao, ne znam da li sam bio pijan.

Rob ustaje.

DRUGI ROB: Kamo ćeš?

ROB: Ne znam kamo idem. Ali moram otići. Moram otići.

On žurno ode. Ptice su ludo uzbuđene pričom. Hodaju u svim pravcima, neke već počinju let, kao da se pripremaju za odlazak. U tom času Papiga se umiješa vičući:

PAPIGA: Samo čas! Samo čas!

PUPAVKA: Što želiš, Papigo?

PAPIGA: Tako sam lijepa a zli su me zatvorili u željezni kavez.

PUPAVKA: I onda?

PAPIGA: Toliko bih željela uzdići se do Simorgovih krila, a ne mogu, jer sam u kavezu.

Pupavka otvori kavez. Papiga izađe i otkriva slobodu. Pjeva, trenutak. Onda sretne Pauna, uplaši se i vrati se u kavez.

PAPIGA: Od jutra me hrane šećerom. Nosim ogrlicu od zlata. Dobro mi je u kavezu. Volim svoj kavez.

PUPAVKA: Ti nemaš nikakvu predodžbu o sreći. Ti nisi badem, ti si samo bademova ljuska.

Pojavi se Paun, raširi svoju lepezu. Pupavka ga upita:

PUPAVKA: A ti?

PAUN: Što je?

PUPAVKA: Želiš li otići?

PAUN: Nikako. Ja nisam kao ostale ptice. Izgubio sam kraljevstvo, i sada čekam, u progonstvu, plemenito srce koje će mi vratiti moje prijestolje. Simorg mi nije važan! Pogledaj mojih sto tisuća boja!

PUPAVKA: Vidim sto tisuća boja, ali vidim i tvoje dvije ružne noge.

Posramljen zbog nogu, Paun ih pokušava sakriti.

Ptice prasnu u smijeh. On iziđe pognut, praćen kikotanjem.

Dok je izlazio, Pupavka mu reče:

PUPAVKA: U usporedbi s oceanom, tvoje kraljevstvo je jedva jedna kap. Zašto se brinuti za kap, kad se može imati ocean?

Opazivši vrapca kako nastoji neprimjetno izići, zaustavi ga:

PUPAVKA: Kamo ideš, Vrapče?

VRABAC: Ja?

PUPAVKA: Da, ti, bio si tako nestrpljiv da krenemo.

VRABAC: Oh, ja sam tako slab. Kao vlas sam krhak. Nemam snagu ni koliko je ima mrav. Strašno želim vidjeti Simorga, ali kako da dođem do njega ovako slab? Na putu bih umro.

Polako ulazi jedan čovjek. Pupavka ga pokaže.

PUPAVKA: Sjećaš li se ovog hrabrog čovjeka?

VRABAC: Ne.

PUPAVKA: Bio je svetac. Savršen. Pun znanja, mudar. Neusporediv s drugim ljudima, barjak svijeta. Kad su ga htjeli ubiti, rekao je tek: "Ja sam istina". Da bi ga kaznili, odsjekli su mu i ruke i noge. Krv mu je obilato tekla iz tijela i on je blijedio. Brzo je protrljao lice svojim dvjema odsječenim rukama, govoreći: "Kao što krv daje boju ljudskom licu, tako će danas i mome vratiti rumen. Ne želim problijedjeti ni

pred čijim očima. Mogli bi pomisliti da se bojim. Želim biti crven. Kada se krvnik okrene k meni, vidjet će hrabrog čovjeka. Svijet je truplo ništavila. Čega bih se bojao?"

Čovjek izlazi u tišini. Ptice utihnu.

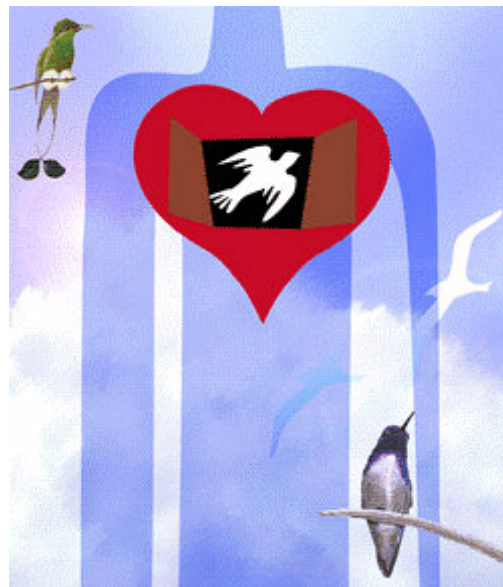
Pupavka ih stade bodriti.

PUPAVKA: Dakle: Više ništa ne kažete? Još uvijek se bojite smrti?

Ptice ne odgovore, spuste glavu.

Pupavka ide od jedne do druge.

PUPAVKA: Ova ptica voli samo svoj kavez. Druga ne želi napustiti baru ili planinu. Ova se osjeća kao mrav. Druga misli da je kralj. Tisuće spodoba lukavo su zavedene potjerom za nevažnim i mrtvim stvarima ovoga svijeta. A sve kažu: "Zašto da napustimo tihu, mirnu sreću u kojoj uživamo?" A srce?

Posljednje isprike

Nagovorene, ptice su gotovo spremne da krenu. Odjednom, začuju Slavujevu pjesmu. Zaustave se i trenutak slušaju. Fascinirane su.

Pupavka se obrati publici:

PUPAVKA: Kad su ptice već strepile od polaska, začule su Slavujev pjev. Sadržavao je čitav jedan tajni svijet. Slavuj je pjevao o tajanstvima, zatvorivši kljun ostalim pticama.

Slavuj se obrati pticama:

SLAVUJ: Tajne ljubavi su mi poznate. Ljubavne pjesme pjevam cijele noći. Stalno pronalazim nove tajne. Tko me sluša gubi razum. Obnevidi.

Pokazuje ružu koju je držao skrivenu.

SLAVUJ: Kada se početkom proljeća ljupkim mirisom na svijetu pojavi ruža, otvaram joj srce. Moje muke nestaju. Ako se ne pojavi, šutim. Moje tajne ne poznaje cijeli svijet, ali ruža ih sigurno zna. Sav sam uronjen u ljubav prema ruži. O vlastitom postojanju niti ne sanjam. Za sebe želim samo ružu. Dosezanje Simorga iznad je mojih snaga. Ljubav prema ruži dostaje Slavuju. Kako mogu ma i jednu noć ostati daleko od nje?

PUPAVKA: Znaš li zašto se kraljeva kći nasmiješila dervišu?

SLAVUJ: Ne.

Pupavka se obrati Golubici:

PUPAVKA: Pričaj.

GOLUBICA: Kralj je imao prekrasnu kćer, lijepu kao mjesec. Nemoguće je bilo pogledati je, a da se čovjek u nju ne zaljubi. Oči su joj, sklopljene snom ili laganim pijanstvom, budile neprekidnu strast. Najčistiji rubin sušio se od ljubomore pred sjajem njezinih usana. Da je šećer znao tu slast, istopio bi se od srama.

Pojavljuje se derviš, opazi princezu i ukoči se. Sam derviš reče:

DERVIŠ: Sudbina je odredila da siroti derviš ugleda taj sjajni mjesec

i bezumno se zaljubi. U ruci je jedan čovjek držao okrugao kruščić koji ispusti na put.

Princeza se zaustavi pred dervišom, nasmiješi se i reče:

PRINCEZA: Princeza mu se u prolazu nasmiješi i nestane kao zadnja zraka sunca.

Ona nestane.

DERVIŠ: Zbog tog smiješka, derviš je pao u prašinu.

Nije više imao mira, ni danju ni noću. Ljubav prema princezi mučila mu je dušu. Padne na zemlju i jadikuje:

DERVIŠ: Zar nijedan dan neće odmijeniti ovu noć? Zar je svjetlo neba ugašeno? Uronjen sam u uzavrelu krv. Gospode, na što me podsjeća ova noć? Isto je tako duga i tamna kao i njezina kosa. Gorim ludilom moje ljubavi. Gdje mi je život koji ću provesti u opisivanju ove boli? Gdje mi je strpljenje? Gdje je razum? Gdje sreća ako ona ne usliša moju želju? Gdje ruka, da bih posuo glavu prašinom s puta? Gdje mi je stopa da bi tražila put prema prijatelju? Gdje je oko da bi još vidjelo njezino lice? Gdje je dan da bih dok traje, zapomagao, jadikovao? Kakva je ovo ljubav, kakva je ovo bol, što je ovo?

U tom trenutku pojavi se princeza i pozove ga:

PRINCEZA: Psssst!

Derviš ne ustane isti čas.

PRINCEZA: Ti koji spavaš ... ovdje, digni glavu ...

On digne glavu, primijeti princezu i padne ničice, drhteći na zemlji.

DERVIŠ: Princezo ...

PRINCEZA: Odlazi odavde. Slušaj me.

DERVIŠ: Ne mogu. Ne, nemoj me tjerati.

PRINCEZA: Bolje da te ovdje ne vide moji ljudi. Odsjeći će ti glavu.

DERVIŠ: Od dana kad sam se zaljubio u tebe, odrekao sam se života. Za tebe sam spreman žrtvovati sve, samo ako zatražiš. Bez tebe sam bez roditelja, prijatelja, bez strpljenja. Otвори mi vrata.

PRINCEZA: Hladan je tvoj dah. Nemoj kovati planove za svoje srce. Radije obrati pažnju na odoru koju nosiš. Ti ne možeš probuditi ljubav.

Odlazi.

DERVIŠ: Ti si sunce, ja sam sjena. Kako da postojim bez tebe?

PRINCEZA: Ali među nama ništa nije moguće. Ništa. Rekla sam ti. Dakle, odlazi.

DERVIŠ: Ništa?

PRINCEZA: Ništa. Spasi glavu i nestani.

DERVIŠ: Odgovori mi barem na jedno pitanje.

PRINCEZA: Koje pitanje?

DERVIŠ: Kad si me srela, nasmiješila si se?

PRINCEZA: Da.

DERVIŠ: Zašto?

PRINCEZA: Kad sam te vidjela, osjetila sam da ćeš ispasti budala. Zato sam se nasmiješila. Ali to nije bio ljubavni smiješak. Nasmiješila sam se iz sažaljenja. Zbogom, neznalico.

Nestane. Derviš na tlu duboko klone. Pupavka se obrati Slavuju:

PUPAVKA: Ruža se ne smiješi. Svakog se novog proljeća smije Slavuju. Izaberi ljubav koja ne umire.

U tom času začuju huk sove. Pupavka joj reče:

PUPAVKA: A ti, Sovo, kakvu ćeš naći ispriku?

SOVA: Ja? Oh, ja živim daleko, u jednoj srušenoj kući. Rođena sam u ruševinama i tamo mi se sviđa. Pronašla sam stotine naseljenih mjesta za stanovanje, ali jedna su u neslozi a druga u mržnji. Kad netko želi živjeti u miru, mora otići u ruševine.

Iznenada iskrсну dva lopova.

PUPAVKA: Ako tužno stanuješ usred ruševina, to je zato što su u njima skrivena bogatstva.

SOVA: Bogatstva? Da, bez sumnje. Bogatstva postoje samo u ruševinama. Volim zlato. Ne mogu otići tražiti Simorga. Volim samo bogatstvo i ruševine.

PRVI LOPOV: Dakle?

DRUGI LOPOV: Bojim se.

PRVI LOPOV: I ja. Strah ima noću poseban miris.

DRUGI LOPOV: Putem prolaze dva čovjeka.

PRVI LOPOV: Približava se i miris straha.

DRUGI LOPOV: Strašno jak miris.

Dva se čovjeka pojave na planinskom putu. Kad su došli do visine na kojoj su lopovi, oni iskoče pred njih.

PRVI LOPOV: Stoj! Novac, dragocjenosti!

PRVI PUTNIK: Pustite me da prođem, nemam ništa.

Dva lopova puste prvog putnika da prođe ne pretraživši ga.

DRUGI LOPOV: Prođi.

Upitaju drugog putnika

DRUGI LOPOV: A ti?

DRUGI PUTNIK: Ni ja nemam ništa.

PRVI LOPOV: Nemaš ništa?

DRUGI PUTNIK: Ne.

PRVI LOPOV: A ipak mirišeš na strah. Pretražit ću te.

Lopov ga pretraži i ne nađe ništa.

DRUGI PUTNIK: Rekao sam vam da nemam ništa. Pustite me da prođem kao i moj prijatelj.

DRUGI LOPOV: Skini odjeću.

DRUGI PUTNIK: Odjeću?

DRUGI LOPOV: Požuri!

Pod prijetnjom, počne se skidati. Grubo ga požuruju. Još uvijek nisu

našli ništa.

DRUGI PUTNIK: Vidite da nemam ništa! Rekao sam vam! Zašto derete moje odijelo?

PRVI LOPOV: Ali odakle dolazi ovaj miris straha?

DRUGI PUTNIK: Miris straha? Kakav miris straha?

DRUGI LOPOV: Moraš nam odgovoriti prije nego što odeš odavde! Ti se bojiš! Ako nemaš ništa, zašto se bojiš?

DRUGI PUTNIK: Ne bojim se! Ja nemam ...

Tog se trena začuje dugotrajan i snažan prdež. Dva lopova pogledaju putnikovu stražnjicu.

PRVI LOPOV: Dakle, tu si ga sakrio?

Izvade iz stražnjice smotuljak zlatnika.

Pupavka uzme zlatnike i baci ih Sovi govoreći:

PUPAVKA: Zlato je kao šepavi magarac. Ima težinu ali nema nikakvu vrijednost. Vрати se i sahrani u vlastitim ruševinama.

Prvi putnik reče Sovi:

PRVI PUTNIK: Jednog sam dana zaradio dva srebrnjaka. Stavio sam jedan komad u jednu, a drugi u drugu ruku. Da sam oba stavio u istu ruku, ne bih mogao spavati cijelu noć.

Pupavka se obrati pticama:

PUPAVKA: Još uvijek oklijevate?

Ptice ništa ne odgovore.

PUPAVKA: Neki čovjek ode u Perziju. Kad se vratio, sve je izgubio, novac, snagu - čak i jedno oko. Usne su mu bile suhe. Prijatelji su ga pitali: "Ali što se dogodilo?" On odgovora: "Slučajno sam prolazio ispred jedne kuće. Vrata su bila otvorena. Vidio sam ljude koji su šutjeli. Bili su čisti. Imali su u ruci bocu mutnog vina. Ne znam više ništa, osim da sam sve izgubio." Onda su ga prijatelji upitali: "Ali što su ti napravili? Što su ti rekli?" I čovjek odgovori: "Jednostavno su mi rekli: 'Uđi!'"

Priču poprati začuđena tišina. Ipak, jedna ptica upita:

PTICA: Što znači ova priča?

PUPAVKA: "Jednostavno su mi rekli: 'Uđi'?"

ČAPLJA: Ali reci nam, zašto da napustimo naš život?

PRVA EGZOTIČNA PTICA: Zašto željeti takvo užasno putovanje?

ČAPLJA: Gdje da nađemo snagu?

PUPAVKA: Ptice bez ambicije!

Zapanjene tonom njezina glasa, ptice ušute i slušaju.

PUPAVKA: Zašijte kljunove. Prestanite se zvati mravima i prošnjacima. Progutajte isprike. Ljubav voli teške stvari. Ne oklijevajte, povucite ruke iz

djetinjstva, stanite na noge, udarajte krilima! Ako sve izgori, izgorjet ćemo svi.

Pupavka se postavi na čelo leta i reče:

PUPAVKA: Na put.

Ptice se svrstaju iza nje i u jatu odlete.

U pustinji

Jedan čas lete lagano, u tišini. Zatim nam Pupavka reče:

PUPAVKA: Isprva su morale prijeći dugačku užarenu pustinju. Vjetar je puhao bez prestanka. Katkad su se čuli jecaji sa zemlje. Zatim je zavladao duboka tišina.

U letu, ptice joj postavljaju pitanja:

ČAPLJA: Zašto je put tako pust?

PRVA EGZOTIČNA PTICA: Kako ćemo jesti i piti?

VRABAC: Vruće mi je, bole me oči.

GOLUBICA: Reci nam što nas čeka sutra, i kasnije.

DVIJE PTICE: Pričaj nam o običajima na Simorgovu dvoru.

SOKOL: Kako bismo se trebali držati? Objasni nam ako znaš!

PRVA EGZOTIČNA PTICA: Vjetar me osljepljuje. Ne vidim kud me vode krila.

Jedna ptica zaostane.

PTICA KRIVAC: Ne mogu više. Pretežak mi je teret mojih grijeha.

Pupavka odleti u pomoć.

PUPAVKA: Hajde, leti, ne očajavaj!

PTICA KRIVAC: Moji me grijesi vuku zemlji.

PUPAVKA: Naprijed!

PTICA KRIVAC: Ne mogu! Padam! Tako sam bijedna!

Pupavka je prisili da leti dalje. I Vrabac reče:

VRABAC: I ja odustajem. Osjećam da odustajem.

PUPAVKA: Ali zašto?

VRABAC: Zašto? Pitaš me zašto? Zar ti nisam rekao: "Razmažen sam i nepouzdan karakter. Ništa ne radim, samo skačem s grane na granu. Jedan dan slobodouman, drugi suzdržan. Znaš, ja nisam iskren."

PUPAVKA: To dođe svakome. Leti, očisti rđu sa svoga srca.

VRABAC: Svega mi je dosta. Dođe mi se da se napijem.

PUPAVKA: I onda? Što bi ti pio u ovoj pustinji?

I kako ptica, zbunjena, ne reče ništa, Pupavka nastavi:

PUPAVKA: Vlastitu krv, možda.

Jedna druga ptica opusti se, i padne na zemlju, govoreći:

DVOSTRUKA PTICA: Ne mogu dalje.

PUPAVKA: Zašto, ptico?

DVOSTRUKA PTICA: Zato jer sam neprijatelj sam sebi. Zar ne vidiš? Imam jednog razbojnika koji me zaustavlja. Ne poznajem ga, ali je u meni. Osjećam ga. Ako ova pustolovima potraje, on će me napasti i ubiti.

Dvolična ptica ušuti. Pupavka joj se nježno obrati pričom:

PUPAVKA: Poznavala sam jednog starog grobara. Pitala sam ga: "Ti si proveo život kopajući jame u zemlji, što je najljepše što si vidio?" "Sedamdeset godina kopam rupe", odgovorio je "a niti jedan jedini put nisam pokopao svoje žudnje".

Dvolična ptica ostade zamišljena. Mrači se.

GOLUBICA: Čini mi se da stiže noć.

PUPAVKA: Zaustavimo se ovdje noćas.

Smještaju se kad se smrači. Odjednom stiže šišmiš i upita ih:

ŠIŠMIŠ: Što radite tu?

GOLUBICA: Odmaramo se.

ŠIŠMIŠ: A zašto se odmarate? Da li se ja odmaram, ja?

GOLUBICA: Umorne smo.

ŠIŠMIŠ: Imate li kakvih novosti o suncu?

ČAPLJA: Ništa od jučer navečer.

ŠIŠMIŠ: Hajde, ustajte! Vratite se! Brzo! U velikoj ste opasnosti!
Hajde, ustajte!

Ptice se uznemire.

GOLUBICA: Ali kakva opasnost? O čemu to govoriš?

ŠIŠMIŠ: Hajde, ustajte! Znam što govorim! Tako davno nisam vidio sunce! Letio sam godinama, godinama, uvijek u mraku. Zato sam leteći izgubio i krila i perje, pa sam rekao sam sebi: "Možda sam prešao na drugu stranu sunca."

VRABAC: Poludio si od oholosti. Ti si naprosto zalutao.

ŠIŠMIŠ: Zalutao? Ja? U mraku, tražeći novosti o suncu, letio sam tako daleko da sam prošao s druge strane sunca.

GOLUBICA: Sanjaš. Kažeš da si u potjeri za suncem izgubio krila i perje. Ali ti nisi vidio put u mraku. Kako si onda mogao preletjeti? Mrav iz dna jame, kako da se uzdigne do mjeseca?

ŠIŠMIŠ: Ako želite spavati, spavajte. Noć čeka moj let. Idem tražiti u tmini novosti o suncu.

Sprema se odletjeti i nestane. Ptice zadrijemaju. Neke uhvati strah i one pobjegnu. Pupavka reče publici:

PUPAVKA: Na polasku bilo je stotine i stotine tisuća ptica. Ptice koje su krenule na put ispunile su svijet. Ali mnoge su se putem zaustavile. Neke su noću, tajno pobjegle.

Noć blijedi. Vraća se svjetlo.

PUPAVKA: One koje su ostale, polijetale su svako jutro.

Ptice se bude, otresaju krila i lete.

PUPAVKA: Jednog dana, leteći visoko, primijetile su u pustinji malu nepomičnu mrlju. Primaknule su se i opazile pustinjaka.

Nadlijeću pustinjaka. Pupavka ga dvaput zazove.

PUPAVKA: Oho!

PUSTINJAK: Oho!

PUPAVKA: Oho!

PUSTINJAK: Oho!

Slete kraj njega. Pustinjak ima dugu bradu. Pupavka ga upita:

PUPAVKA: Još uvijek si tu?

PUSTINJAK: Još uvijek.

PUPAVKA: Reci mi: da li si našao odgovor?

PUSTINJAK: Odgovor na što?

PUPAVKA: Na pitanje koje si postavio.

PUSTINJAK: Ne. Nisam našao odgovor.

ČAPLJA: Ali kakvo je to pitanje?

VRABAC: Da, da, kakvo je pitanje?

PUSTINJAK: Stvarno želite znati?

Ptice odgovore potvrdno na svom jeziku.

PUSTINJAK: E dakle, slušajte.

Zavlada tišina.

PUSTINJAK: Bio sam prilično pošten čovjek. Imao sam ženu i djecu. Odjednom me počela mučiti snažna potreba da jedem modre patlidžane. Želja me nije napuštala ni danju ni noću. Ali slutio sam, nešto mi je govorilo da će me, počnem li jesti modre patlidžane, zadesiti strašna, velika nesreća. Pokušao sam ih zaboraviti. Nastojao sam misliti na druge stvari. Na posao. Obitelj. Naranče. Na ovce. Ali stalno su mi u glavi bili patlidžani. Modri patlidžani.

Zastane na trenutak. Ptice se namjeste za postavljanje pitanja.

PUSTINJAK: I onda više nisam mogao izdržati, želja je bila jača. Majka mi ih je sjajno pripremila i počeo sam jesti. Ali tek što sam pojeo polovicu prvog patlidžana, kad netko zakuca na vrata. Uđe čovjek i spusti na zemlju glavu mog sina. Odsjekli su glavu mom sinu.

Duboka tišina.

PUSTINJAK: Znao sam da to ima neke veze s patlidžanima. Ali kakve? Sve sam napustio, zaista sve, i došao sam ovamo da nađem odgovor na to pitanje.

ČAPLJA: I nisi ništa našao?

PUSTINJAK: Ništa.

DRUGA EGZOTIČNA PTICA: Kako živiš, čekajući u pustinji?

PUSTINJAK: Razmišljam, kao što vidiš.

Zašuti. Drvenim češljem češlja dugu bradu. Odjednom, Golubica se stane smijati. Pustinjak je začuđeno pogleda i upita:

PUSTINJAK: Zašto se smiješ?

GOLUBICA: Zato što mi je jasno.

PUSTINJAK: Što ti je jasno?

GOLUBICA: Zašto nisi našao odgovor?

PUSTINJAK: I zašto nisam našao odgovor?

GOLUBICA: Zato jer ne misliš na pitanje.

PUSTINJAK: Ja? Ali samo na njega mislim!

GOLUBICA: Greška. Misliš samo na svoju bradu.

Pustinjak istog časa prestane češljati bradu i reče:

PUSTINJAK: Imaš pravo. Vidim da imaš pravo. Potpuno si u pravu. Slušaj, jednog dana, bio sam tu već nekoliko mjeseci, možda godinu dana, odjednom, ugledam na zemlji nešto svjetlucavo. Svjetlucavi kamen. Pokupio sam ga. Evo, pogledaj.

On pokazuje maleni kamen koji mu je služio kao ogledalo za češljanje brade.

PUSTINJAK: I sad sam se ugledao u tom kamenu, vidio sam da imam prekrasnu bradu. Onda sam brzo pronašao jedan komad drveta i izdjelao češalj za uređivanje brade!

Ustane, stane je čupati i bacati dlake na sve strane:

PUSTINJAK: Ali sad je s tim gotovo! Možete vidjeti: ja ću iščupati tu odvratnu bradu! Tu prokletu bradu! Čupam je! Bacam je! Neka je nosi vjetar! Uskoro više neću imati brade! Uopće! Niti jednu dlaku!

Tog časa Golubica se ponovo stade smijati. Pustinjak se zaustavi, zbunjen, pogleda je i upita:

PUSTINJAK: Zašto se smiješ?

GOLUBICA: Zašto se smijem? Zato što opet misliš samo o bradi!

Ptice prasnu u smijeh. Ostave pustinjaka samog u pustinji, izgubljenog, usred ostataka brade. Pupavka im reče:

PUPAVKA: Hajdemo, brzokrile ptice. Skupite svoje srce i pođimo, diže se povoljan vjetar. Hajdemo, lijene i znatiželjne ptice.

I poletješe ponad pustinje.

GOLUBICA: Ako dođemo pred Simorga, što da ga pitamo?

PUPAVKA: Ono što najviše želiš.

GOLUBICA: Želim ga vidjeti.

PUPAVKA: Onda ga nemoj ništa pitati.

ČAPLJA: Reci: Kakve darove da mu donesemo?

PUPAVKA: Ono što nema, to mu donesi.

ČAPLJA: Ima znanje, tajne.

PUPAVKA: Ponesi mu svoj žar i svoju bol.

SOKOL: Pogledaj tamo!

VRABAC: Gdje?

PUPAVKA: Zar to nije vrabac koji hoda?

Pojavljuje se ptica koja lagano prelazi pustinju. Ptice se postavljaju oko nje.

GOLUBICA: Ali odakle dolaziš?

VRABAC: Sam si?

SOKOL: Zašto se ne služiš krilima?

Ptica im odgovori ne zaustavljajući se:

PTICA HODAČ: Zavjetovao sam se da ću ovu pustinju prijeći pješice. Hodajući. Htio sam vidjeti Simorga.

VRABAC: I jesi li ga vidio?

PTICA HODAČ: ... Krenuo sam pješice i prešao pustinju.

DRUGA EGZOTIČNA PTICA: Mora da si mnogo propatio.

PTICA HODAČ: Hodao sam četrnaest godina.

PRVA EGZOTIČNA PTICA: I ti si došao do kralja pustinje?

PTICA HODAČ: Da.

PRVA EGZOTIČNA PTICA: Je li još daleko?

PTICA HODAČ: Nisam računao, ovako pješice.

SOKOL: Jesi li vidio Simorga?

ČAPLJA: Kakav je?

PTICA HODAČ: Simorg? Ne. Ne. Nisam vidio Simorga. Kad sam stigao na kraj pustinje, rekao sam sam sebi: tu je eto kraljevstvo koje sam zazivao u mojim strastvenim molitvama. Moj je zavjet izvršen. Odlučio sam okrenuti natrag.

ČAPLJA: Odustao si vidjeti Simorga?

PTICA HODAČ: Postigao sam savršenstvo koje ja mogu postići. Nepotrebno je ići dalje.

ČAPLJA: I vraćaš se, opet pješke?

PTICA HODAČ: Pješke. Moram biti vjeran svome zavjetu. Sretan put.
Ode. Ptice polete. Iznenadi ih oluja. Sve su slabije i slabije, skoro na samrti.

ČAPLJA: Pogledajte ispod naših krila sve te leševe pustolovnih ptica.

GOLUBICA: Zatekla ih je smrt.

DRUGA EGZOTIČNA PTICA: Mislim da sljedeću prepreku neću moći savladati.

PUPAVKA: Zar vam se ne čini da se život sastoji od nekoliko udisaja? Tko se rodi, umre. Ode u zemlju i vjetar ga raznese. Kao kap vode pomiješana sa zemljom.

U tom času iz pustinje iskrsne starac i vikne:

STARAC: Što ti znaš o smrti?

I doda začuđenim pticama:

STARAC: Nikad nije čovjek, niti mlad niti star, mogao prikladno govoriti o smrti.

VRABAC: Kako znaš? Tko si ti?

STARAC: Ja stanujem ovdje, u dnu pustinje. Potpuno sam se povukao iz svijeta. Vidim neustrašive putnike kako dolaze i kažem im:

"Vaše lešine hoću! Tamo kamo idete, neće vam biti potrebne."

Pokuša uloviti ptice ali se one odupru.

GOLUBICA: Zar da ovdje umremo?

STARAC: Ako želite dalje, nešto mora nestati. Ah, ja sam vidio Feniksovu smrt.

Sprema se otići. Ptice ga dostignu i uhvate.

GOLUBICA: Feniks?

VRABAC: Vidio si Feniksa?

PRVA EGZOTIČNA PTICA: Zar Feniks postoji?

DRUGA EGZOTIČNA PTICA: Zar Feniks umire?

STARAC: Da. Vidio sam ga. To je prekrasna ptica. Ima nevjerojatno dug i čvrst kljun, probušen rupama kao flauta. Svaka od tih rupa proizvodi zvuk, a u svakom od tih zvukova ima jedna naročita tajna. Kad se poigra kljunom, uznemire se ptice i ribe. Najkrvoločnije životinje šute. Feniks živi oko tisuću godina i nepogrešivo zna trenutak svoje smrti. Kada taj trenutak dođe, skupi oko sebe hrpu lišća i bolno, iz najveće dubine svog čistog srca, ispušta tužne krikove.

Izrekavši to, na tlu ispred sebe rasprostire velik, crn veo.

STARAC: Sve ptice dolaze prisustvovati prizoru njegove smrti i slijedeći njegov primjer, mire se s umiranjem.

Tišina.

Jedna za drugom osobe prilaze i stavljaju ptičje obličje na velik, crn veo.

Kad završe, starac nastavi.

STARAC: Kada Feniksu dospije zadnji dah života, on udari krilima, i strese perje. Pokret stvori vatru. Vatra zapali lišće. Istog se časa, drvo i ptica pretvore u žeravicu, onda u pepeo. Kad nestane i posljednja iskra, mali se Feniks pojavi usred vrelog pepela.

U tišini, svi podignu oči prema nebu, lagano, kao da će pratiti dizanje novoga Feniksa. Onda starac pokupi ptičje košuljice u velik, crn veo, povuče se u pustinju govoreći:

STARAC: Cijeli sam život mjerio vjetar. Kada me ovaj život napusti,

nađete li me, pokopajte me gdje poželite i gotovo.
Nestane. Tog časa, jedna ptica ustane. To je Sokol.

SOKOL: Pogledajte!

Okruže je tražeći što im on to pokazuje.

VRABAC: Što vidiš?

SOKOL: Tamo! Planinu! Vidi se čak i ulaz u dolinu! Vidite li?

DRUGA EGZOTIČNA PTICA: Ne! Ja ništa ne vidim!

SOKOL: Ali pogledaj! Ovdje, naprijed!

VRABAC: Ah, da! Vidim je!

ČAPLJA: Da! Tamo!

SOKOL: Stigli smo! Prošli smo pustinju!

PUPAVKA: Smirite se, ptice! Mir. Ne zavaravajte se. Nismo stigli.
Putovanje nije gotovo.

GOLUBICA: Što kažeš?

PUPAVKA: Pustinja je samo predvorje.

GOLUBICA: A sve naše rane?

PUPAVKA: Ako si ranjena, nemoj to nikome reći. Prava bol tek ovdje
počinje.

VRABAC: Odlazim. Vraćam se istim putem.

PUPAVKA: Niti jedna ptica ne može ponovno živa preletjeti pustinju.

ČAPLJA: Ne možemo ići dalje! A ne možemo se vratiti!

PUPAVKA: Otjerajte užas iz vaših duša. Slušajte me. Moramo prijeći
sedam dolina, jednu po jednu. U svakoj je dolini tajna koju moramo
razotkriti. Nitko se nije vratio na ovu stranu nakon što je prešao
sedam dolina. Ne znam što nas čeka na drugoj strani.

ČAPLJA: Znaš li imena dolinama?

PUPAVKA: Prva je dolina traganja.

Ustanu, nepomične. Odjekuje glazba.

Sedam dolina

Kada se stišala glazba, Pupavka reče:

PUPAVKA: Udimo. Tražimo. Još je mnogo strpljenja potrebno strpljivima.

Pojavi se čovjek koji, pjevušeći, uporno prosijava zemlju sitom. Ptice ga radoznalo gledaju i Golubica upita:

GOLUBICA: Što tražiš?

ČOVJEK SA SITOM: Tražim svoj put.

GOLUBICA: Nadaš se da ćeš ga na ovaj način naći?

ČOVJEK SA SITOM: Moram ga tražiti posvuda ako ga želim jednog dana negdje naći.

Udalji se tražeći i pjevušeći.

PUPAVKA: Većina se ovdje zaustavlja. Stavili smo na kocku, i život i razum, da bismo razumjeli savršenstvo atoma.

ČAPLJA: Moramo krenuti kao luđaci, vođeni smo našim ludilom.

PUPAVKA: Udimo u drugu dolinu.

Pojavi se kugla. Okreće se oko svoje osi. Pokreće je osoba s drvenim batom. Iza njega je čovjek koji svira violinu i okreće se kao i kugla. Sokol ga upita:

SOKOL: Zašto se i ti vrtiš?

EGZOTIČNA PTICA: Zašto gledaš ovu kuglu?

Čovjek s batom odgovori:

ČOVJEK S BATOM: Zato jer je ona u pokretu kao i on. Zavedena je kao i on. Oboje su bez glave i bez nogu. Ona zna njega, on zna nju. Mogu razgovarati. Ali kugla je mnogo sretnija od njega.

DRUGA EGZOTIČNA PTICA: Zašto?

ČOVJEK S BATOM: Jer je dodirnem s vremena na vrijeme mojim drvenim batom.

ČAPLJA: Koja je ovo zagonetka?

ČOVJEK S BATOM: On je kao ova kugla, ali je pretrpio više boli od nje. Kugla je sjedinjena s batom preko udaraca koje joj dajem. A on ostaje udaljen od svoje ljubavi ... A udarce osjeća u svom srcu.

Dvije osobe iziđu. Ptice ostanu smetene. Pupavka im pokuša pomoći.

PUPAVKA: U ovoj dolini treba potpuno uroniti u Ljubav. Treba sasvim izgubiti glavu.

Počne tresti njihove glave i ruke.

SOKOL: Ja ne poznajem ljubav. Ljubav me ispunja zebnjom. Treba joj boli i krvi srca. Zarije se poput pile u vrat i probija se tijelom.

VRABAC: Bojim se.

Čaplja se obrati uplašenom Vrapcu.

ČAPLJA: Dijete moje, ljubavna igra je neophodna za mudrost. Ljubav te ubija. Ali ti u isto vrijeme daje i snagu. Ne gleda te s prezirom, jer ništa nije iznad tebe. Ona je djelo anđela i stvorena je za te.

Čaplja povuče Vrapca za ostalim pticama. Kretanje postaju sve mahnitije. Okreću se oko sebe i na kraju padnu na zemlju, iscrpljene.

PUPAVKA: Odmorimo se sada. Dolina Ljubavi je prijeđena.

Iscrpljene, ptice legnu, zadrijemaju. Sokol se prvi probudi.

SOKOL: Zašto smo zaspali? Što se događa?

Bude se i ostale ptice.

SOKOL: Otkud nam tako čudna obamrlost?

ČAPLJA: Pupavko, što se dogodilo dok smo spavale?

PUPAVKA: U prvoj se dolini traži. U drugoj, izgara od ljubavi. Sada smo u dolini Saznanja.

ČAPLJA: Ali zašto su nas uspavali?

PUPAVKA: To znači: "Ostani budan!" Kročiš vrtoglavim putem. Nitko ne zna točno duljinu puta. Svatko napreduje ritmom svog koraka.

Svi su živnuli.

SOKOL: Postavimo straže. Ne dopustimo da nam se itko prikrada. Ne spavajmo. Čuvajmo naša srca jer uokolo ima lopova.

Naglo se začuju jecaji. Ptice ugledaju čovjeka koji je dolazio plačući i vadeći nešto iz očiju.

GOLUBICA: Što to vadiš iz očiju?

ČOVJEK KOJI PLAČE: Skupljam suze, jednu po jednu.

GOLUBICA: Čuvaš ih?

ČOVJEK KOJI PLAČE: Naravno. Zar ne vidiš da se pretvaraju u kamenje? Svjetlucavo, drago kamenje.

Uzme suzu među prste. Golubica je bila opčinjena.

ČOVJEK KOJI PLAČE: Imam cijelu zbirku. Hoćeš da ti ih pokažem?

GOLUBICA: Molim te.

ČOVJEK KOJI PLAČE: Ovdje su sve moje suze. Pogledaj. Koja ti se najviše sviđa?

GOLUBICA: Sve su prekrasne.

ČOVJEK KOJI PLAČE: Želiš jednu? Izaberi. Želiš ovu? Uzmi. Lako ću opet do njih doći.

U tom trenutku Pupavka vikne Golubici:

PUPAVKA: Idemo, Golubice! Naprijed!

GOLUBICA: Samo čas! Jesi li vidjela ljepotu ovog kamenja?

PUPAVKA: Dođi. Neka te ništa ne zaustavi. Zaokupi li te ijedna stvar, postat će idol.

Golubica se bolno odvoji od kamenja. Pridruži se ostalim pticama. Uđu u četvrtu dolinu.

PUPAVKA: U četvrtoj dolini puše hladan vjetar. U trenu opustoši beskrajn prostor. Sedam oceana je samo bara vode. Sedam planeta samo iskra. Sedam nebesa, leš. Sedam pakala, razbijeno ogledalo. Mrav ima snagu stotine slonova ali se to ne može prozrijeti razumom.

VRABAC: Koja je to dolina?

PUPAVKA: Nju nije tako lako prijeći kao što misliš. Ako se zaustaviš, okamenit ćeš se i umrijeti. Ali nastaviš li hodati, iz vječnosti ćeš začuti krik!

Slušaju. Začuje se daleki krik.

PUPAVKA: Naprijed!

Pojave se dvije osobe. Jedna nosi ploču prekrivenu pijeskom. Druga govori:

ASTROLOG: Zar niste nikada vidjele, ptice, astrologa koji ispred sobe stavi ploču prekrivenu pijeskom. Onda označi zvijezde i planete, nebo i zemlju, zodijak, izvede dobre i loše predznake, izvede kuću rođenja i smrti. Tada digne ploču i proše pijesak.

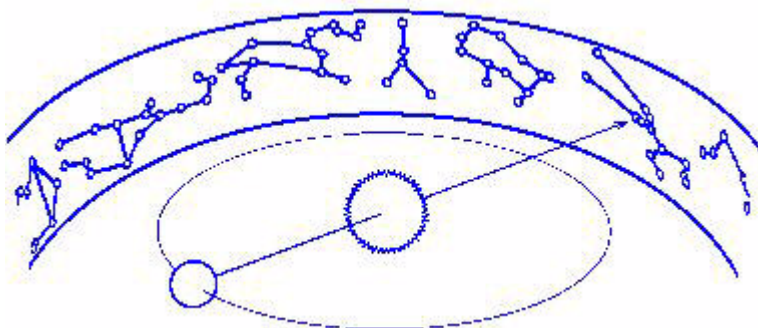
Pijesak se prospe na zemlju.

ČAPLJA: Ne vidim nikakvu svrhu mom postojanju jer sve što sam rekao ili učinio nije ništa.

SOKOL: Imam samo vjetar u ruci.

PRVA EGZOTIČNA PTICA:

Sve što je bilo, sve što će biti, dobro i loše, samo je atom. Zar je važno da li se pokoljenja ponavljaju ili ne? Ako tisuće svjetova nestaje u prašinu, zar je onda čudno da se i svijet u kojem mi živimo rastače?

PUPAVKA: Došli smo do mjesta gdje nema ničega. Do doline Ništavila. Ali pazite, čak i ono ima tajnu.

Pokret Pupavke usmjeri pažnju ptica prema astrolozima.

ASTROLOG: Ako vidiš svijet koji izgori do srži, ostaje samo san. Ali ako se sve i vrati u ništavilo, od ribe do mjeseca, ipak će se u dubini neke jame naći nožica šepavog mrava. I sve može ponovno početi. Ako se dva svijeta unište u isti čas, ne može se poništiti postojanje prašine. A ako ne ostane nikakav trag, niti od ljudi niti od duha,

obрати pažnju na tajnu kapi kiše.

Nakon trenutka tišine, Pupavka nastavi:

PUPAVKA: Naprijed. Nema veće opasnosti od nepokretnosti. Naprijed! Stradat ćete prije cilja!

I oni krenuše.

SOKOL: Pogledajte!

Na jednoj ploči pojavljuju se različiti predmeti od voska: palma, škorpion i čovjek. Rasporedio ih je astrolog. Ptice pristupiše.

SOKOL: Palma, škorpion i čovjek.

Astrolog pokazuje jedan za drugim kao da im postavlja pitanja.

VRABAC: Koja je razlika između ove tri stvari?

Astrolog odobri pitanje, pokaže na ostale ptice.

PRVA EGZOTIČNA PTICA: Ne znam.

DRUGA EGZOTIČNA PTICA: Niti ja.

ČAPLJA: Ja znam. Sve je oprečno.

Oni počеше mijesiti voštane predmete dok nisu oblikovali kuglu.

ČAPLJA: Pogledajte tajnu voska. Mada vidiš mnogo jedinki, u stvari postoji malen broj. Samo jedan. To je dolina Jedinstva.

SOKOL: A škorpion je nestao.

PUPAVKA: Škorpion? U tebi je, dobro sakriven. Kaže se da je zadrijemao. Ali ako ga samo malo dotakneš, imat će snagu stotinu zmajeva. Snažno će te ugristi čak i u grobu.

Pojavi se rob kojeg smo već vidjeli kad su ga omamljenog odveli pred princezu. Luta ovim predjelima, smeten, utučen.

SOKOL: Zar te nismo već prije vidjeli.

ROB: Da. Vidjeli ste me dok sam bio živ. Proveo sam noć s princezom, ništa nije bilo ravno tom savršenstvu. Vidio sam i nisam vidio. Dodirivao sam, i nisam dodirivao. Ništa na svijetu nije čudnije od nečeg što nije ni tamno ni svijetlo.

ČAPLJA: To je istovremeno i dan i noć a nije niti dan niti noć.

DRUGA EGZOTIČNA PTICA: Gdje smo?

PUPAVKA: Dok je putnik prolazio kroz šestu dolinu, nestane, kao i zemlja po kojoj je hodao. Ostaje zapanjen. Što je ovdje inteligencija? Ona je ostala pred vratima kao slijepo rođeno dijete. Krenuli smo u dolinu Nepomičnosti.

GOLUBICA: Ostaje li još jedna dolina?

PUPAVKA: Da, ali nju je nemoguće opisati.

SOKOL: Ništa ne vidim.

PRVA EGZOTIČNA PTICA: Ništa ne čujem.

ČAPLJA: Sledila sam se od straha. Da li je ovo dolina Smrti?

PUPAVKA: Izmučene ptice, slušajte me. Najteži je ovaj posljednji korak. S pomnjom se hrani biće. Ono raste. Onda sve izbriše smrt. Postaje prašina s puta. Ali u tom času, spozna tisuću tajni koje nije znalo.

GOLUBICA: Ali kakve tajne? čemu ih znati?

VRABAC: Čemu taj smrtni napor?

PUPAVKA: Pogledajte.

Jedna osoba donese svijeću. Druga donese leptire.

Prva ispriča:

POKAZIVAČ SJENA: Jednog su se dana leptiri skupili obuzeti željom da se sjedine sa svijećom. Prvi je leptir otišao sve do udaljenog dvorca, unutra opazio svjetlost jedne svijeće. Vratio se, ispriča što je vidio, ali mudri leptir koji je predsjedavao skupu reče da je to premalo.

Ptice pažljivo slušaju.

Pomoćnik Pokazivača sjena upravlja leptirima.

POKAZIVAČ SJENA: Drugi je leptir došao tik do svijeće. Krilima je dotaknuo plamen i svijeća je pobjedonosno zaplamtjela. Vratio se, sprženih krila, ispričao svoje putovanje. Ali mudri leptir reče: "Tvoje

objašnjenje nije dovoljno točno". Dakle, treći je leptir ustao, pijan od ljubavi. Zanosno se osovio na stražnje noge i snažno se odbacio prema plamenu. Udovi su mu pocrvenili poput vatre. Sjedinio se s plamenom. Tada, mudri leptir koji je podalje promatrao reče ostalima: "Naučio je što je želio znati. Ali razumio je samo on, to je sve."

Dvije se osobe povukoše.

Ptice su ostale načas u tišini, onda Sokol pogleda oko sebe i upita Pupavku:

SOKOL: Ali jesmo li mi živi ili mrtvi? Gdje je Simorg? Pokaži nam ga! Prešli smo sve doline!

PUPAVKA: Doline? Koje doline?

GOLUBICA: Sedam dolina koje smo morale prijeći.

PUPAVKA: Ništa niste prešle, ptice. Te su doline samo tajanstvo, samo san. Priviđenje vaše mračne glave. Pogledajte, stalno smo na istom mjestu.

Ptice ostanu u mjestu, nepomične.

Pupavka se izdvoji i reče publici:

PUPAVKA: Ptice spustiše glave okrvavljena srca. Mnoge su na mjestu umrle. Ostale krenuše na put.

Ptice su nepokretne dok Pupavka nastavlja:

PUPAVKA: Uporno su putovale godinama, nestale su gotovo sve, proždirane žeđu, spržene suncem, žalosno razderane od divljih životinja. Neke su se zaustavile zapanjene čudima putovanja. Ostale su zaboravile razlog traženja te su se izgubile. Samo je nekoliko njih došlo do cilja. Malodušne, stare, uništenih tijela, stigle su pred Simorgova vrata.

Simorg

Pojavi se Komornik i upita:

KOMORNIK: Odakle dolazite, ptice?

PUPAVKA: Dolazimo izdaleka.

KOMORNIK: Što želite?

VRABAC: Da vidimo Simorga, našega kralja.

KOMORNIK: Što bi on s vama, nemoćnom šakom zemlje? Odlazite!

ČAPLJA: Dugo smo putovale. Kralj se mora udostojati nakon toliko bola!

KOMORNIK: Smućene glave, možete mu ponuditi samo jecaje! Vratite se natrag!

SOKOL: Na putu nas čeka smrt.

KOMORNIK: U svemiru vaši životi nisu ništa. Tisuće svjetova punih bića samo su mrvica pred vratima ovog vladara! Hajde, odlazite!

GOLUBICA: Ne odbijaj nas! Kamo da krenemo?

PRVA EGZOTIČNA PTICA: Gorimo od ljubavi prema kralju!

VRABAC: Komorniče, otvori nam vrata!

ČAPLJA: Pusti nas da vidimo!

DRUGA EGZOTIČNA PTICA: Ne odbijaj nas!

GOLUBICA: Milost!

KOMORNIK: Odlazite!

Zatvori vrata i udalji se, ostavivši ptice same.

PUPAVKA: Sama Pupavka izgubila je snagu. Oprostite mi, ptice, luđački sam vas zavela na ovo dugo putovanje. Mojom greškom smo iscrpljene i zavedene. Prevarila sam se. Bila sam kao i vi, žrtva jedne obmane.

U tom času pojavi se Komornik. Gleda jedno stanje ptica i reče:

KOMORNIK: Još uvijek ste tu?

One ne odgovore. Sa štapovima u ruci Komornik im se približi i reče:

KOMORNIK: Dovest ću vas pred Simorga. Dođite.

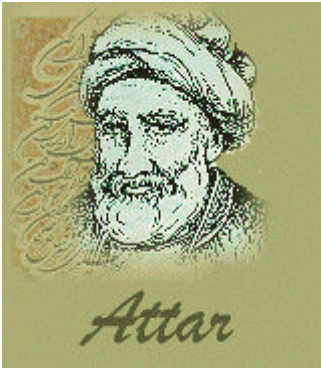
Skupile su posljednju snagu, ustale, uhvatile svaka po jedan štap i slijedile Komornikove kretnje. Pupavka napokon reče:

PUPAVKA: Vrata su se otvorila. Otvorilo se i sto zastora. Najživlja svjetlost zabliješti. Konačno su promatrale Simorga, i vidjele su da je Simorg - one same - one su bile Simorg. Gledajući u Simorga vidjele su da je to zaista Simorg. I da su se same gledale vidjele bi da su one same Simorg. Uistinu su tvorile samo jedno biće. Nitko na svijetu nije čuo ništa slično.

Ptice su načas nepomične u prisutnosti Simorga - njih samih.

PUPAVKA: Ne razumijevajući ništa, pitale su Simorga ne služeći se jezikom. Pitale su ga veliku tajnu. Onda im Simoing reče, ne služeći se jezikom: "Sunce mog veličanstva je ogledalo. Onaj koji se u njemu ogleda, vidi tamo svoju dušu i tijelo. Vidi se potpuno. Kad bi vas bilo trideset ili četrdeset, vidjele biste trideset ili četrdeset ptica u ogledalu." Onda su se ptice zauvijek izgubile u Simorgu. Sjena se pomiješala sa suncem, to je sve. Put ostaje otvoren, ali nema više ni vodiča ni putnika.

Farid Uddin Attar, slavni perzijski pjesnik iz XII stoljeća, rođen je u Neshapuru, istom selu u kojem je rođen jedan drugi pjesnik – Omar Hajjam.

Od oca je naslijedio trgovinu miomirisima, ljekovitim biljkama i mirodijama, što spominje i u svojim knjigama. Pripisuje mu se ogroman broj djela od kojih su neka sigurno apokrifna. Oko njegova imena isprele su se mnoge legende. Jedna od njih kaže da se okrenuo duhovnom životu, nakon što je odbio dati milodar prosjaku a ovaj potom naprasno umro na njegovu pragu. Posvetio se sufizmu, staroj, snažnoj mističkoj tradiciji čiji je cilj uspostavljanje osobnog i neposrednog kontakta s višom sviješću.

Važio je za najpismenijeg i najkulturnijeg čovjeka svoga doba.

Mantic Uttair (Mantik al-tair) – Govor, Sabor, Sjedinjenje ili Konferencija ptica, poema je od četiri tisuće šest stotina četrdeset osam stihova. Za razliku od Jedan-Claude Carriereove dramatizacije, gdje čitav drugi dio čini put ptica k Simorgu, izvorna Attarova poema usredsređuje se na nagovaranje, isprike i prepirke ptica pred polazak, uz ogroman broj anegdota.

Na kraju *Sabora ptica*, svjestan svoga genija, Attar piše: »Onaj koji nije osjetio miris moje besjede nema pristupa putu ljubavnika ... Ostavio sam spomen na jeziku smrtnih i moja će knjiga biti to sjećanje.«

Ali ujedno priznaje:

»Baviti se stihotvorstvom bila je prazna izlika jer se nisam odlučno uputio putem ... Mnogo sam ulja prosuo na pijesak, mnoge sam perle vezao svinjama o vratove ... Ne znam gdje sam, tko sam, i što sam ... Nisam iskoristio život koji mi je bio dodijeljen ... Zatečen sam između vjere i nevjere.«

»Srce mi govori: u vatri sam, nemoj me optuživati, izgorjet ću ako ne progovorim. Ocean moje duše diže valove na tisuću načina; kako mogu šutjeti?«

Poginuo je u masakru za vrijeme invazije Mongola 1229. Po jednoj predaji imao je tada preko sto godina.